ידלקו נתערבו באחרים [א] (ואחרים באחרים) כולן ידלקו דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [א]יעלו באחד ומאתים שהיה רבי מאיר אומר כל [ב] שדרכו למנות מקדש וחכמים אומרים אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד רבי עקיבא אומר [ב]שבעה ואלו הן אגוזי פרך ורימוני באדן וחביות סתומות וחילפי תרדין וקילחי כרוב [ה]ודלעת יונית [ג]ר' עקיבא מוסיף [ג] אף ככרות של בעל הבית הראוי לערלה ערלה הראוי לכלאי הכרם כלאי הכרם ואיתמר עלה [ו]רבי יוחנן אמר [ז]את שדרכו למנות שנינו רשב"ל אומר כל שדרכו למנות שנינו הניחא לריש לקיש אלא לרבי יוחנן מאי איכא למימר אמר רב פפא האי תנא תנא דליטרא קציעות הוא דאמר

ידלקו. דכתיב פן תוקדש [דברים כב] [ד]תוקד אש: **באחד ומאתים.** זו היא עליית ערלה וכלאי הכרם דתרומה עולה באחד ומאה וכיון שכפל את האיסור שאיסורו איסור הנאה כפל את העלייה הכי תניא לה [ה]בספרי גבי מכל חלבו את מקדשו ממנו [במדבר יח] דמשתעי בתרומת מעשר שהיא אחד ממאה וקרי ליה מקדשו ומשמע [ד] שמקדשו מקדש את המתערבין בו: **אינו מקדש.** אלא בטל: **אלא ששה דברים בלבד.** הן שמקדשין את כל המתערבים בהן מתוך שהן גדולים ודמיהן יקרים ומשובין במנין: פרך ובדן מקומות הן: **חילפי** [ה] **תרדין וקלחי כרוב.** לשון קלח בירק שלו: **כל** [ו] **הראוי לערלה ערלה.** מה שיש באילן [ז] מין אילן וראוי לערלה מקדש את עירובו באיסור ערלה:

כל

ספק ספיקא [ח] דמותר ומיהו איכא חדא ברייתא בריש מסכת בילה (דף ג:) דאסרה ספק ספיקא דקתני וספיקה אסור ומוקי לה בספק טריפה וקתני התם נתערבה באלף כולן אסורות ואין לחוש בהא דלא מייתי לקמן כיון דברייתא היא דמאי אולמא מברייתא דרבי יהודה והה"א נמי מוקי רב פפא בבילה כרבי יהודה אליבא דרבי יהושע ועדיפא ליה לאתויי ברייתא דמפורש בה רבי יהודה בהדיא ועוד אומר רבינו תם דהא דקתני נתערבה באלף כולן אסורות לא קאי אספיקה אלא אודאה תדע דאפילו רבי יהודה דאסר לקמן ספק ספיקא היינו דוקא ברימוני בדן כדקתני בברייתא רבי יהודה אומר רימוני בדן כו' משמע דוקא רימוני [ט] את שדרכו ועדיף דהוי אחד מששה דברים כהנהו אסר ר' יהודה ספק ספיקא דמאי טעמא נקט רימוני בדן והא אפילו כל שדרכו מקדש לר' יהודה כדמוכח בברייתא דליטרא קליעות וגבי חתיכה בחתיכות דאמר ר' יהודה לא תעלה פ' הערל (יבמות פא:) ומתיכה הוי כל שדרכו כדמוכח התם דאמר רבי יוחנן והלא [י] חתיכה עולה (למנין) משום דהוי כל שדרכו ולאו את שדרכו בעינן והש"ס דמוקי לה ביבמות היינו דוקא לריש לקיש ומיהו מצי למימר דנקט רימוני בדן [יא] לרבי שמעון דפליג עליה דאפילו ברימוני בדן שרי ספק ספיקא ובענין זה צריך לפרש חדא [יב] ברייתא לקמן (דף עד.) דבשמעתא דקתני כוס של עבודת כוכבים שנפל לאוצר מלא כוסות כולן אסורות פירש אחד מהן לריבוא ומריבוא לריבוא מותרין דמאי נקט מריבוא לריבוא הא כפירש אחד מהן לריבוא שרי כ"ש מריבוא לריבוא דהוי ספיקא שלישית אלא נקטיה לאשמועינן דמאן דאסר אסר אפילו בכמה ספיקות וכן צריך לומר בעל כרחין דרימוני בדן לר' יהודה לאו דוקא ומדתנן [יג] במסכת כלים (פי"ז מ"ה) הרימון שאמרו לא גדול ולא קטן אלא בינוני ולמה הוזכרו רימוני בדן שיהו מקדשין כל שהן דברי רבי מאיר רבי יוחנן בן נורי אומר לשער בהן את הכלים רבי עקיבא אומר לכך ולכך הוזכרו לשער בהן את הכלים ושהן [יד] מקדשין בכל שהן רבי יהודה [טו] אומר לא הוזכרו רימוני בדן וחצירי גבע אלא שיהו מתעשרין ודאי בכל מקום פירוש דסתמייהו [טז] מבין העובדי כוכבים כך פירש בערוך בערך תגר ומאותה משנה יש לדקדק דהתם רימונים אפילו כל שדרכו לא חשיבי [יז] דלא תקשי דרבי מאיר אדרבי מאיר לריש לקיש דאמר כל שדרכו לימנות שנינו ולרבי יהודה כל הרימונים חשובים כל שדרכו דהא רבי יהודה סבר דליטרא קליעות לא בטלה וקתני לא הוזכרו רימוני בדן לענין קידוש אלמא כל הרימונים מקדשים ושוו לרימוני בדן דאי רימוני בינונים אינן מקדשין א"כ היה לו להזכירן לענין קידוש כמו רבי מאיר וצריך עיון בירושלמי בפרק בתרא דערלה (ה"ד) וכמדומה שיש שם טעות סופר ויש מפרשים דאפילו גרסינן בכל הנך משניות ואחרות באחרות לא מצי לאתויי ראיה דספק ספיקא אסור דדילמא הכי קאמר וכל האחרות באחרות ואין לתמוה מה חידוש הוא לשנות ב' [יח] פעמים כיון דקאי אכל האחרות באחרות דאיצטריך ליה לאשמועינן דאע"ג דאיכא תרי רובי דגבי שאר מילי אמרינן חדא רובא ושרינן תרי רובא גבי יוחסין בסוף פ"ק דכתובות (דף טו.) דאמר הולכין אחר רוב העיר והוא דאיכא רוב סיעה בהדיה ואפילו עיר קטנה ואין הולכין אחר רוב עיר גרידתא ואפילו גדולה [ט] כאנטוכיא [יט] ואחרי רוב סיעה גרידתא: [ועי' תוס' יבמות פא. ד"ה נתערבו]

כולן ידלקו. ואם תאמר מאי שנא הכא דקתני ידלקו כשנתערבו וכן בכל האיסורין השנויים שם במסכת ערלה (פ"ג) ולא פליג רבי אליעזר דלימא יוליך הנאה לים המלח כמו בס"פ כל הצלמים (ע"ז מט:) לענין עבודת כוכבים וכוותיה הילכתא כדפסקינן [כ] מיהו רבינו שמואל פירש שם דהוא הדין בכל האיסורין אמר רבי אליעזר יוליך הנאה לים המלח ונראה דרבי אליעזר פליג דווקא גבי עבודת כוכבים לפי שתופסת דמיה וכשמוליך הנאה לים המלח נראה כאילו מוליך האיסור ומהאי טעמא הוה אמרינן נמי הכי לענין שביעית גבי הא דתניא בפרק הגוזל עצים (ב"ק קא.) בגד שצבעו בקליפי שביעית ידלק אם היה מתערב באחרים הוה אמרינן יוליך הנאה לים המלח אבל בערלה וכלאים ושער נזיר ופטר חמור וכל שאר איסורים דלא תפסי דמיהם אמרינן לרבי אליעזר ידלק אפילו נתערב ולפי טעם זה טבעת וכוסות דלקמן דמיירי בעבודת כוכבים סגי בהולכת הנאה לים המלח עוד יש לפרש דדוקא בתנור שהסיקו בעצי עבודת כוכבים ואפה בו את הפת ונטל ממנה ככר וארג בה את הבגד אמר' יוליך הנאה לים המלח כשנתערב לפי שאין ממשות האיסור בעין והוא גברא דאיתערב ליה חביתא דחמרא [ע"ז שם] כיון [י] דאי אפשר להנות [כא] בהולכת הנאה אלא היתר הנאה שאינה בגוף [כב] של עצמו אלא או למכור או ליתן לפועלין אבל שיהנה הוא עצמו לא דאיסורא [כג] בשתיה שרי על ידי ב' זוזי [כד] ואם תאמר מאי טעמא לא אמרי' בכל הני דמסכת ערלה ימכרו כולן לעובד כוכבים חוץ מדמי איסור הנאה שבו כדקאמר רבן שמעון בן גמליאל בפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף עד.) גבי יין נסך ובירושלמי [ערלה פ"ג ה"א] פריך לה ומשני דחיישינן בכולהו אם ימכרו לעובד כוכבים שמא יחזור העובד כוכבים וימכור לישראל אבל ביין נסך ליכא למיחש וכן בפת ובגד דכל הצלמים (ע"ז מט:) דאע"ג דפת של עובד כוכבים אסור באכילה בהנאה מיהא שרי וחיישינן שמא יקנה ממנו ישראל ויתן לפועליו וחביתא דהוה גברא אם היה רוצה למכור כל יינו יחד ה"ה דהוה מצי למכור חוץ מדמי איסורא שבו וחביות סתומות נמי איכא למיחש שימכרם העובד כוכבים לישראל דמיירי בשמן וזית או ביין תפוחים: [כה] **ה"ג** אגוזי פרך. על שם שנפרכין כדאמר בפסיקתא (רבתי פי"א) בפרשתא דיהודה וישראל רבים אחר פרשת כי תשא על אל גינת אגוז דדרשינן שנמשלו ישראל לאגוז שיש בו שלשה מינין של פרך שנפרך מעצמו:

אף ככרות של בעל הבית. אבל של נחתום לא שהם קטנות והא דמשמע בסוף הערל (יבמות דף פא:) דחתיכה של לחם הפנים בטל חולין לא בטלה שאני לחם הפנים דחשיבא [כו] טפי וראוי להתכבד בחתיכה ואפה בו את הפת בפ' כל הצלמים (ע"ז מט:) צריך לאוקמא בככרות של בעל הבית דהא קתני נתערבו באחרים כולן אסורין בהנאה ואפה בו את הפת דתנן במסכת ערלה (פ"ג מ"ה) לא בשל בעל הבית דהא קתני תעלה באחד ומאתים ואי לאו ההיא דמסכת ערלה לא הייתי צריכין לחלק בין לחם הפנים לשאר לחם והוה מצי לאוקומי מתניתין דמסכת ע"ז אפילו בשל נחתום וכדרבי מאיר דאמר את שדרכו לימנות מקדש או כל שדרכו לריש לקיש אבל מתניתין דמסכת ערלה מוכחא דהתם פת אפילו לרבי מאיר עולה באחד ומאתים [כז]: **הראוי** לערלה ערלה. בירושלמי [ערלה פ"ג ה"ה] מדקדק אמאי לא תנא נמי הראוי לתרומה תרומה דבתרומה נמי כיון דחשיבי לא בטלי ואין עולין באחד ומאה ומשני משום דכולם ראויים לתרומה ולא שייך למיתני האי לישנא ונראה שיש עדיין לתרץ משום דקתני ידלקו ועולין באחד ומאתים ואין דין זה נוהג בתרומה ועוד הוה מצי לשנויי דהאי תנא תרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסורי הנאה כדאמרינן במסכת ע"ז (דף עד.) אמתניתין דהתם פרק בתרא:

עין משפט נר מצוה

י א מיי' פט"ו מהל' מאכלות אסורות הלכה ח:
יא ב מיי' שם הלכה ג טור ש"ע י"ד סי' קי סעיף א:
יב ג ש"ע שם בהג"ה:

◆

שינויי נוסחאות

א] עי' מהל"ד בתוד"ה נתערבו, מר"ח לא גרס זה (הגר"ב): ב] נ"ל את שדרכו (שיח וצ"ק. וכ"ה בכל כתה"י): ג] גי' ש"מ אומר. וכ"ה במשניות. אבל בגמ' בכל המקומות כלפנינו. וכ"ה בכתה"י: ד] ומקדשו משמע שמקדש כנל"ל (עפ"י באה"ח): ה] גי' ש"מ חילפי בתרדין וקלחי בכרוב [וכ"ז של הש"מ בתרדין הפ"ד]: ו] תיבת כל נמחק (שיח): ז] נ"ל באלו (שיח. דיג דפוס ושיח): ח] בפי' הרא"ש בערלה נוסף דשמא אין זה הבגד שנארג בו ואם הוא זה שמא הסיר ממנו חוט האיסור: ט] נ"ל רימוני בדן שהם את כל"ל (שיח. וכ"ה בר"ש ערלה): י] והלא אני שונה חתיכה בחתיכות עולה משום דהוי כל שדרכו למנות, ומשני דאנן את שדרכו שנינו. אלא ודאי דבשאר מילי לא אסר ר"י ספק ספיקא והש"ס כו' כל"ל (צ"ק): יא] משום ר' שמעון כל"ל (שיח. ר"ש שם): יב] הך ברייתא דבסמוך דקתני כל"ל (ב"ש. צ"ק): יג] נ"ל מדתנן (צ"ק): יד] נ"ל ושיהיו (שיח): טו] כספרים שלפנינו ור' יוסי. ולע"ל אין הוכחת תוס' הוכחה (בה"ח): טז] דמסתמא באים מבין הכותים כל"ל (שיח. צ"ק): יז] חשיבי לר"מ דלא (צ"ק): יח] נ"ל שנתערב ב' פעמים (ב"ש): יט] כאן הס"ד ותיבות ואחרי רוב סיעה גרידתא נמחק (שיח). וכן ליתא כר"ש שם. אבל בתוס' יבמות ליתא: כ] נ"ל כדפסקינן התם (שיח): כא] נ"ל להיות (דפוס וצ"ה). ולשון תוס' ביבמות יבע"ז היינו משום דאין נהנה מגוף האיסור דאסור בשתיה אלא או כו': כב] בגוף היין עצמו (תוס' הרא"ש יבמות): כג] דאסורה בשתיה לפיכך שרי על ידי ארבע זוזי בנהרא כל"ל (ב"ש). [וכן ד' זוזי בש"מ ולק]: כד] בתוס' הרא"ש שם הוסיף ושאר הנאות לעשות מיין כגון משרה וכביסה מלתא דלא שכיחא הוא הלכך שרי ע"י הולכת הנאה: כה] תיבת ה"ג נמחק (ב"ש): כו] דחמידא טפי. פירושו דפלא נקיה טפי משאר שלא חשיב טפי לאו להתכבד. ובתוספות פ' הערל יבמ"ם בערלה גרים דחמיר טפי (וכ"ה בש"מ כאן), ואפשר לומר משום קדושת לחם הפנים חמיר טפי להיות ראוי להתכבד (צ"ק). ועי' בברית פנים מאירות ח"א סי' לח (הגר"ב). ובתוס' הרא"ש ביבמות איתא דחמירא וחשיבא: כז] נ"ל במקומות שנוהגין היתר בפת עכו"ם וכיון שאין הישראל מכיר שהוא פת של ישראל ואפשה גוי ויקנו שהוא פת של גוי גופיה ואתי לידי תקלה ויקח ממנו (גליון). ועי' יו"ד סי' קי"ב ס"ו: כח] הנה תוספי לפסחים לא זכיתי לראותו ולפי"ד נ"ל לתוכבו בהרבה תשובות. עי' תוי"ט כלל ע"ה דין ד' (גליון):

◆

נוסחאות רש"י כת"י

ידלקו. שנאמר (דברים כב) פן תקדש תוקד אש: **כולן ידלקו.** דכיון דחשיבי לא בטלי: **יעלו באחד ומאתים.** שזה דין עליה לערלה ולכלאי הכרם כל שכפל באיסורי כפל העלאתו: **את שדרכו לימנות מקדש.** אוסר את כל המעורבין בו: **מקדש.** לשון מן הקדש: **וחכמים אומרים אינו מקדש.** אלא בטל. חוץ מששה דברים שאין בטלין אלא מקדשין לפי שהן חשובין: **אגוזי פרך ורימוני בדן.** מקומות הן: **הראוי מאלו לערלה.** אוסרין את תערובתן אם ערלה הן: **הראוי לכלאי הכרם.** ולא לערלה כגון קולסי כרוב ודלעת שאין מין אילן: **תנא דליטרא דקליעות.** ר' יהודה אליבא דר' יהושע דאמר כל דבר שיש לו מנין כלל ואפילו אין דרכו מיוחד במנין לבדו:

מסורת הש"ס

א) ירוש' כלאים פ"ב ה"ח, ב) עי' ע"ז עד. ירוש' ערלה פ"ג ה"ב, ג) [בילה ג:] עי' ירוש' תרומות פ"ד ה"ז, ערלה פ"ג ה"ד, ד) קידושין נו:, ה) קרח קכא [עי' תו' נדה מו. ד"ה אתי וברש"י שם ד"ה חייכתא], ו) עיין עירובין סא: שמחות פ"ב ה"ג, ז) [עי' ביבמות פא: תו' ד"ה כולן ידלקו] וברש"ש ערלה פ"ג מ"ו ד"ה כולן, ח) [ועי' היטב תוס' יבמות פא: ד"ה ככרים].

◆

מוסף רש"י

ידלקו. כדין כלאי הכרם שנאמר פן תוקדש, תוקד אש לאיסורי הנאה (ביצה ג: ובעי"ז יבמות פ.) **כולן ידלקו.** דלא בטלי, כדקתני טעמא שהיה ר"מ אומר כל שדרכו לימנות מקדש את המתערב עמו ואין בטל ברוב, שבכלאי הכרם כדבר שאין במנין בטלין באחד ומאתים, כדאמר בפסחים (מד:) מן המאתים, מתותר שתי מאות שבפסוק ערלה וכלאי הכרם שבטלים במאתים (יבמות פא.) **יעלו באחד ומאתים.** אם נתערב אחד מהן במאתים של היתר יעלה: אחד מהן וידלק והשאר מותרין, וזה שיעור ביטול כלאים וערלה באחד ומאתים: **שהיה רבי מאיר אומר.** כלומר להכי אמר ר"מ כולן ידלקו ולית להו ביטול, שהיה ר"מ אומר הואיל ודרכן לימנות אין בטלין ומקדשין לאסור כל המתערבין בהן (ביצה שם) **מקדש.** מאתים או שלש מאות דלא בטל (יבמות פא.) **וחכמים אומרים.** כל פירות שבטלים בטלים חוץ מששה דברים הללו המנויין כאן שהן חשובין מאד: **פרך ובאדן.** מקומות הן: **וקילחי כרוב.** קלחי כרובין גדולים עם עלין שלהם, וכרוב של א"י היה גדול כאילן כדאמרינן בכתובות (קיא:) (ביצה שם) **ככרות של בעה"ב.** דדבר שבמנין הוא (ע"ז עד.) **הראוי לערלה ערלה.** אותן שהן מין אילן וערלה נוהגת בהן, מקדשין את עירוביהן משום ערלה (ביצה שם). כגון אגוזים ורמון וחביות מקדשין ואוסרין את הכפרים משום ערלה (יבמות שם) **הראוי לכלאי הכרם.** כגון חלפי תרדין וקולחי כרוב וכברים, שאינן מין אילן מקדשין עירוביהן באיסור כלאי הכרם: **את שדרכו למנות שנינו.** במילתיה דר' מאיר (ביצה שם). שמיוחד במנין שנינו דלא בטל: **כל שדרכו למנות.** אפילו לפרקים, שנינו דלא בטיל (יבמות שם): **האי תנא.** דלעיל: **תנא דליטרא קציעות הוא.** דמיירי גבי ליטרא קליעות (ביצה שם):

◆

ליקוטים

ר"י אמר את שדרכו למנות שנינו רשב"ל אומר כל שדרכו למנות שנינו. אציגה לפניך מה שהשבתי בימי תורפי לחד צורבא מרבנן שהקשה לי קושיא חמורה לפי דעתו, במ"ש התוס' שילהי מסכת מעילה (כא ע"ב), ר"ע מחייב על ספק אשם מעילות בפרוטה של הקדש שנפלה בכיס, הק' התוס' וליבטיל ברובא, וכ"ת דהוי דבר שיש לו מתירין דיש לו היתר ע"י פדיון הא ליתא דדבר שיש לו מתירין אינו אלא מדרבנן, וקשה היאך מייתי חולין לעזרה כיון דמדאורייתא בטלה הפרוטה של הקדש ולא מעל. ותירצו דילמא פרוטה חשיבא ולא בטלה. והתמיהא קיימת לכאורה שהרי מוסכם בפס' קי"ח ביו"ד דדבר חשוב דלא מיבטל ברובא נמי ליתיה אלא מדרבנן, והדרא קושיא לדוכתה. וכה היו דברי. הן אמת שרוב הפוסקים הסכימו כן. מ"מ לדעתי אינו דברי הכל, ותנאי שקלת מעלמא כי לפום ריהטא אומר אני אע"ג דאסקינן הילכתא בפס' הנ"ל דדבר חשוב ג"כ מדרבנן. מ"מ ר"ע דאליביה הקשו התוס' קושיתם י"ל דס"ל דאסורו מן התורה. ואומר אני תנאי ואמוראי פליגי בה, תנאי. רבי מאיר ור"ע כדבעינן למימר לקמן בס"ד. אמוראי ר' יוחנן ורשב"ל בזבחים ובהערל ופ"ק דביצה אי את כל שדרכו לימנות שנינו או את שדרכו לימנות. דבלי ספק בסברא פליגי. ואומר אני דחילוקיהו נמי מהכא דמאן דאמר את שדרכו סבר דאינו אלא מדרבנן. ולהכי מסתייה לאחמורי באת שדרכו לימנות לעולם. ומ"ד כל שדרכו לימנות סבר לה דמדאורייתא נאסר דבר חשוב ומשו"ה מחמרינן בה טפי. והיינו נמי טעמיה דר"י דס"ל דבר חשוב אפי' בדרבנן לא בטיל. ואם תשאל מאין הרגלים לומר שהוא מן התורה. אשיבך שלפי דעתי הקלה פשוט להראות פנים לדבר זה. ומקום שלמדנו בכל מקום ביטול הרוב, דהיינו מן הכתוב אחרי רבים להטות, משם נלמוד ג"כ לדבר חשוב שאינו בטל מחמת הרוב, ומדרישיה דקרא דלא תענה על ריב לנטות אחרי רבים דדרשינן מניה בפ' אחד דיני ממונות (סנהדרין לו ע"א) בדיני נפשות מתחילין מן הצד דקרי ביה לא תענה על רב, ופשטיה דקרא על כרחך בדכי כייר, דזימנין לא אזלינן בתר רובא כגון בדיני נפשות שלא יאמר הרב דעתו בתחלה והרוב יחלוקו עליו, והורה לנו שאע"פ שבכל מקום דעת היחיד בטלה, נתנה התורה חשיבות לפעמים לדעת הגדול שאינה מקבלת הביטול. ואף אם יאמר אומר שלכאו' נראה ממשמעות הדלכה שם שזה לכתחלה. אבל בדיעבד אם יאמר הגדול דעתו בתחלה אינה מתקיימת כי אם בהסכמת הרוב, מכל מקום דיינו שהזהירה תורה שלא לחלוק על דעת הגדול והחשוב שלא תבטל ברוב, ואם עברו על זה דיינו פלוגתייהו דאביי ורבא בתמורה דכל מידי דאמר רחמנא לא תעביד כי עביד מהני או לא. עכ"פ מכאן למדנו בנין אב [illegible]

שיטה מקובצת כולן ידלקו. ולא אמאי לא אמרינן ימכרו לגוים חוץ מדמי האיסור שבו כדאמר רשב"ג בפרק בתרא דע"ז (דף עד.) ימכרו לעובד כוכבים חוץ מדמי יין נסך שבו [illegible] אגוזי פרך. [illegible] אף ככרות של בעל הבית. אבל חתיכה של לחם הפנים לא בטלה משום דחשיבא טפי:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones